

SKLADBY LYRICKOEPICKÉ

Asi v polovině 14. století přistupují k dosavadním duchovním látkám, většinou čistě epickým, látky nové, pocházející ovšem rovněž ze starší i soudobé literatury latinské, hlavně modlitební nebo kazatelské. Jsou to především motivy souvisící s prohlubováním kultu Kristova člověčenství a lidských vztahů jeho života; přitom se soustřeďovala pozornost k Panně Marii a nejvýznačnější radostné i bolestné okamžiky jejího života staly se oblíbenými náměty duchovních rozjímání i básnických skladeb. Literatura „*radostí Panny Marie*“, jež byly hned od počátku seskupovány v cykly (o pěti, sedmi i více částech), je starší i rozsáhlejší než t. zv. *plankty* neboli *pláče*, totiž skladby líčící pocity Panny Marie při ukřižování Kristově. Kdežto v latinské poesii tohoto druhu naprosto převažuje lyrika, mají české básně o radostech Panny Marie, jichž je několik, i dosti silné výpravné složky, neboť se většinou obracejí k obecenstvu, u něhož nepředpokládají velkých znalostí, a vysvětlují proto obšírně děj, jenž je podkladem jednotlivých radostí; užívají také většinou tradičního verše epického, osmislabičného, sdruženě rýmovaného.

Také umučení Kristovo, které dříve bylo zpracováváno epicky, je nyní, v druhé polovině 14. století, již jen slabou dějovou osnovou, nad kterou převládají meditativní složky obracející se ve formě veršovaných modliteb ke Kristu. Tak ke dvojímu staršímu epickému zpracování umučení přistupují dvě skladby lyrickoepické, *Umučení Rajhradské* a *Roudnické*.

RADOSTI PANNY MARIE

Ze tří rozsáhlejších českých básní složených na thema radostí Panny Marie podáváme dvě ukázky ze skladby zapsané v t. zv. rukopisu Svatovítském. Její autor se v rozvrhu látky přidržuje zcela běžné tradice, jak ji známe z latinské literatury středověké, vyznačuje se však proti druhým dvěma skladatelům větší vroucností, třebaže neovládá svůj jazyk a jeho výrazové možnosti tak dovedně jako autor druhé podobné skladby, *Devatera radostí*, která je v rukopisu Hradeckém. První ukázka vypráví o vyvolení Panny Marie za matku Kristovu a o Kristově narození, druhá o nanebevstoupení Panny Marie.

Ach, bože, by se to stalo,
bych mohl to slove vymysliť,
jenž by se mohlo slíbiti
tobě, tvorče, i tvé matce,
5 rač se mnú býti na počátč.
Ješče jiné chci řeči:
vzdechni srdce, vzplačta oči,